

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

Prof. dr. Bruno De Wever & prof. dr. Margo De Koster m.m.v. OB Davy Verbeke

INLEIDENDE LES + EERSTE HOOFDSTUK

LEERSTOF

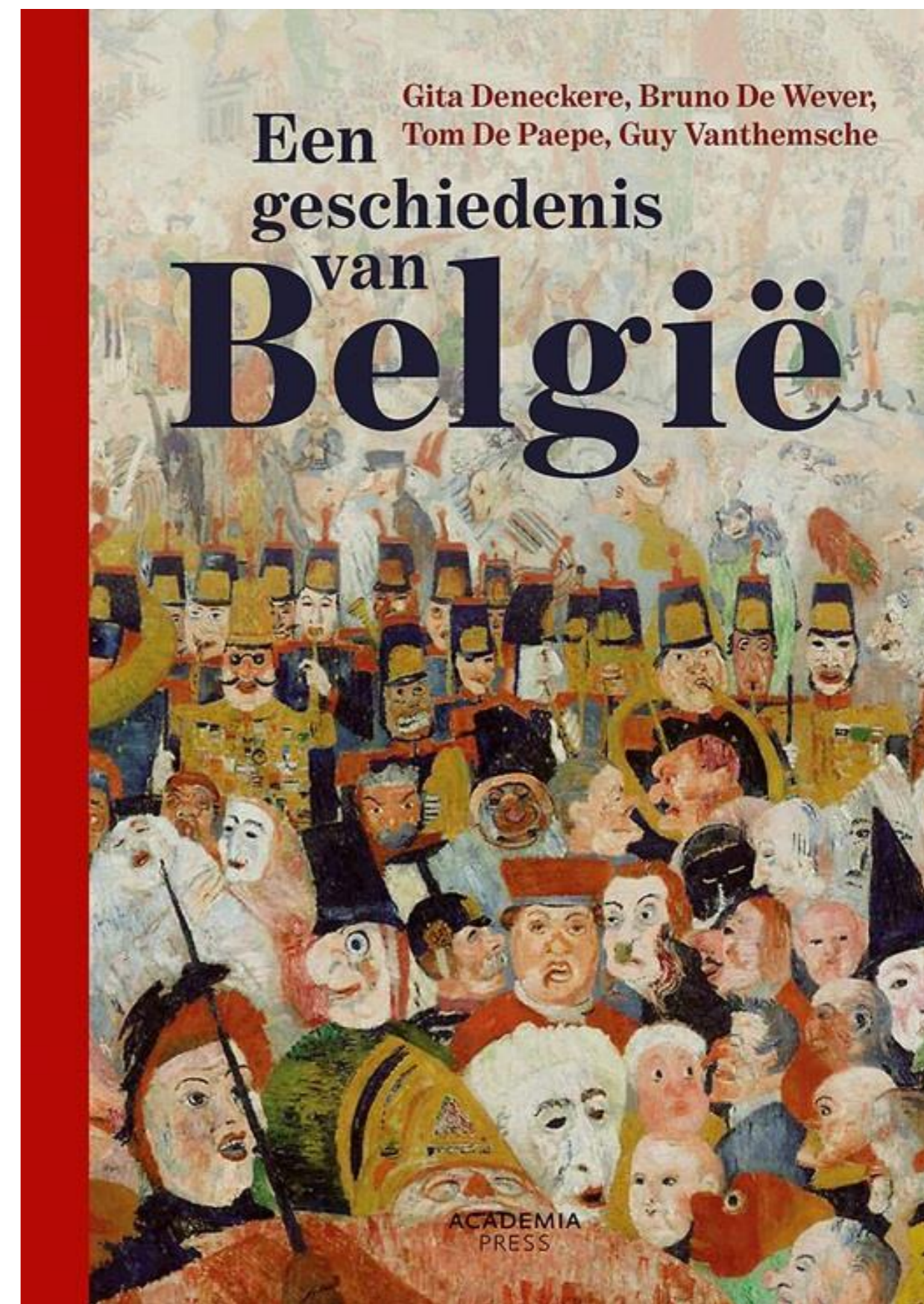
✓ (Nieuw) **leerboek** (2020):

Deneckere, Gita, Tom De Paepe en Bruno De Wever.
Een geschiedenis van België. Gent: Academia Press, 2020.

- vijfde, herziene druk (hardcover)
  - Aanvullingen
  - Samengevoegde hoofdstukken
- In AJ 2019-2020 kan ook nog de vierde herziene uitgave (2017, oranje kaft) worden gebruikt.

✓ **Slides** via Ufora

✓ Aanvullend: **lessen** zelf, herinneringsdossier, extra studiemateriaal via Ufora

EEN GESCHIEDENIS VAN BELGIË

- 0.
1. België *avant la lettre*
2. Van Ancien Régime tot moderne natiestaat
3. De sociaaleconomische stroomversnelling
4. De Belgische revolutie en de liberale natiestaat
5. Emancipatiebewegingen en maatschappelijke integratie
6. Kolonisatie en dekolonisatie van Congo
7. België na 1914: een sociaaleconomisch portret
8. België tijdens WOI
9. Het interbellum
10. België tijdens de tweede wereldoorlog
11. Tussen restauratie en vernieuwing
12. België na 1950 – tussen breuk en compromis

INLEIDENDE LES

GESCHIEDENIS(SEN) VAN BELGIË?

Henri Pirenne
natie

Els Witte
natie en conflict

En nu?

Natie als 'lieu de mémoire'?

Andere invalshoeken?

GESCHIEDENIS VAN BELGIË??!

- Welke geschiedenis in deze cursus?
  - Uitgangspunt: breuklijnen
    - concept uit politieke wetenschappen – Seymour Lipset en Stein Rokkan (1967)
    - introductie in België door o.a. Luc Huyse
    - toepassing op geschiedenis van België door Witte, Craeybeckx, Meynen
  - Met nieuwe accenten:
    - interactie met transnationale processen
    - nationaal: constructivisme, gender, geheugen, ...

Owner

Church

Urban

Centre

Worker

State

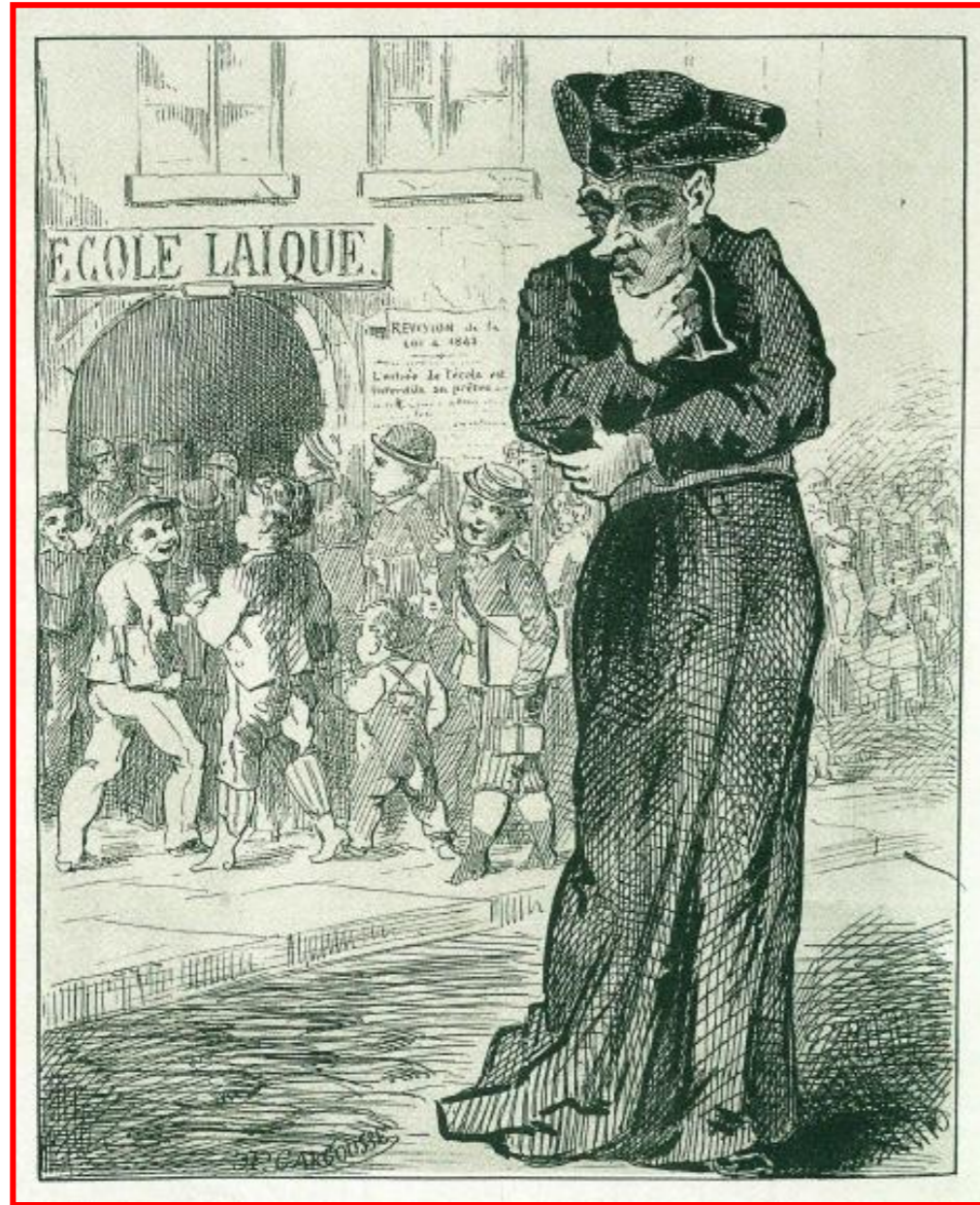
Rural

Periphery

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

– Drie traditionele breuklijnen

1. Levensbeschouwelijke breuklijn

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

– Drie traditionele breuklijnen

2. Sociaal-economische breuklijn

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

– Drie traditionele breuklijnen

3. Communautaire breuklijn

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

- Nieuwe breuklijnen sinds jaren 1960
  - => nieuwe sociale bewegingen, one-issue-partijen
  - => postmaterialistische breuklijn, ecologische breuklijn, etnische breuklijn
-
- Nieuwe thema's enten zich op oude breuklijnen

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

- Breuklijnen: conflict en polarisatie

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

– Werkt het pacificatie- en consensusmodel nog wel?

GESCHIEDENIS VAN BELGIË

- Een geschiedenis van België
- Door de bril van de breuklijnen
- Kritische geschiedschrijving ≠ canoniek verhaal

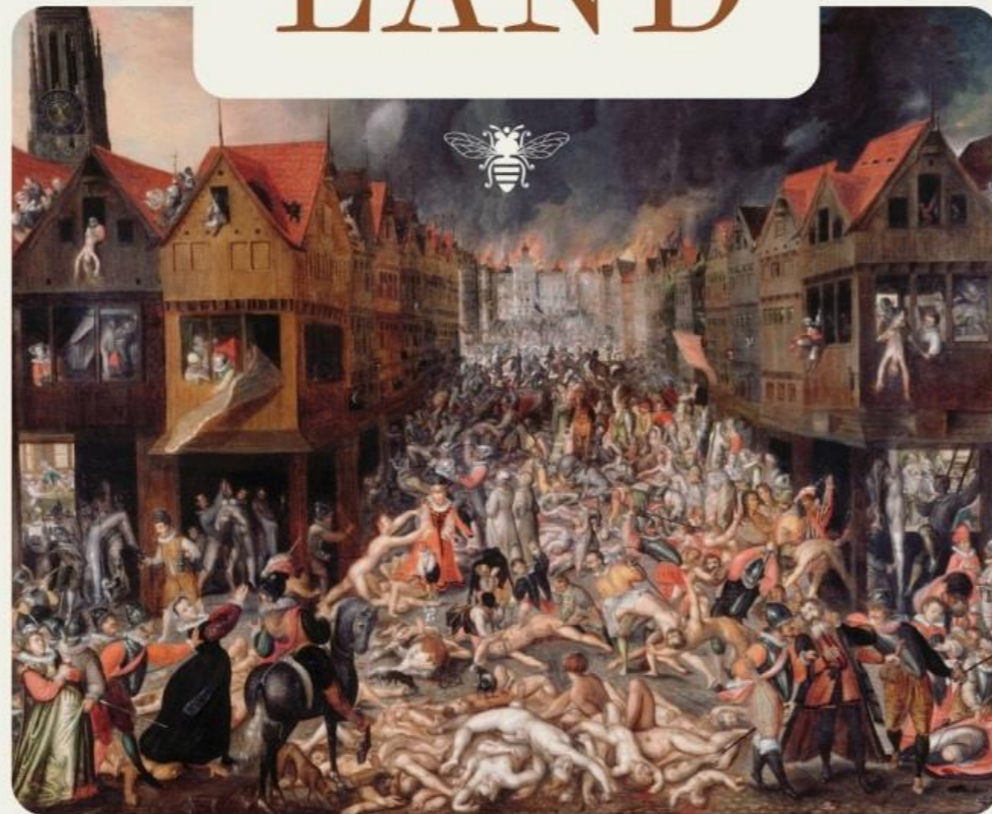
EERSTE HOOFDSTUK

EEN GESCHIEDENIS VAN BELGIË

0. Inleiding: een geschiedenis van België??!!
- 1. België avant la lettre**
2. Van Ancien Régime tot moderne natiestaat
3. De sociaaleconomische stroomversnelling
4. De Belgische revolutie en de liberale natiestaat
5. Emancipatiebewegingen en maatschappelijke integratie
6. Kolonisatie en dekolonisatie van Congo
7. België na 1914: een sociaaleconomisch portret
8. België tijdens WOI
9. Het interbellum
10. België tijdens de tweede wereldoorlog
11. Tussen restauratie en vernieuwing
12. België na 1950 – tussen breuk en compromis

ROLF FALTER
BELGIE
EEN
GESCHIEDENIS
ZONDER
LAND

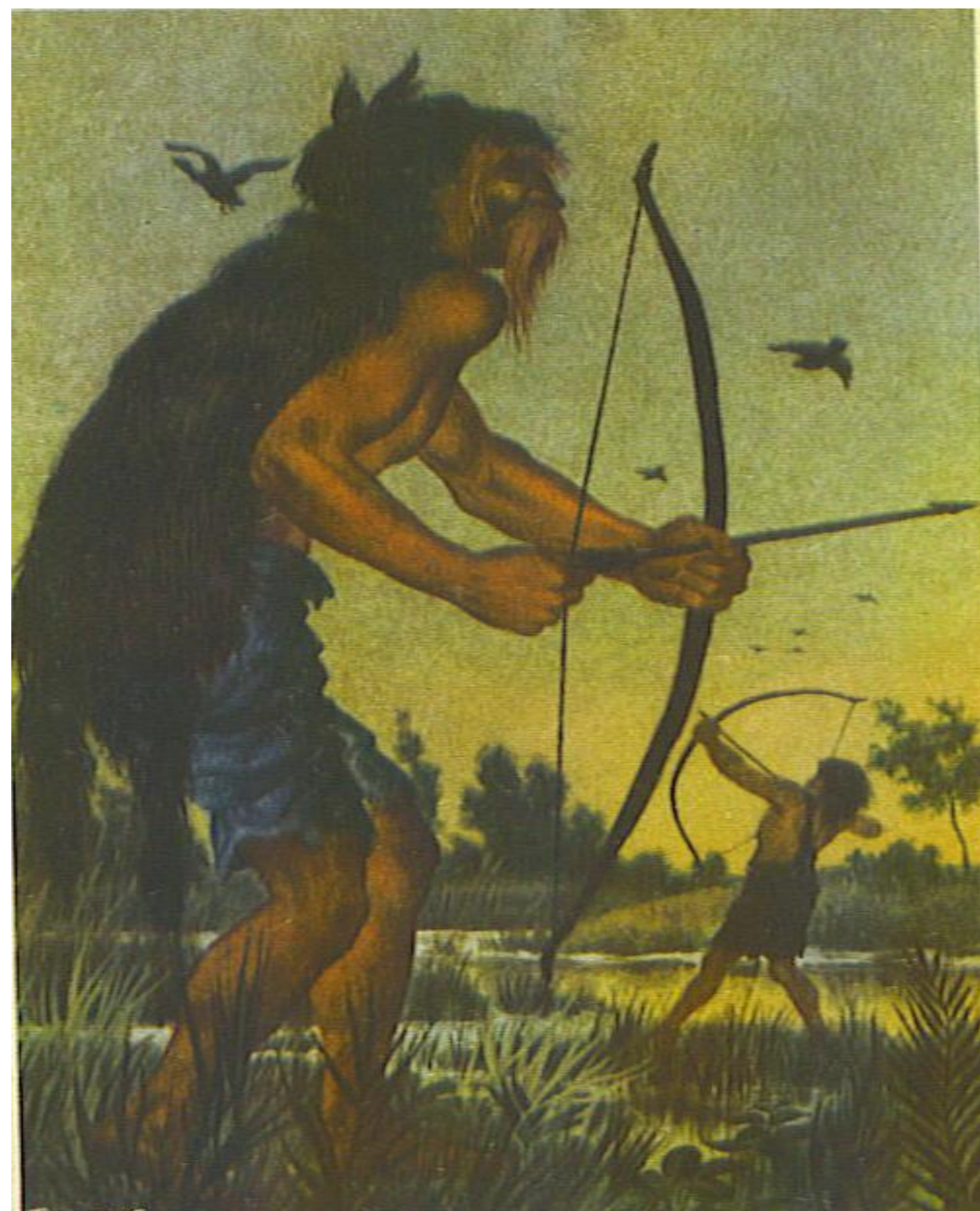

BELGIË AVANT LA LETTRE

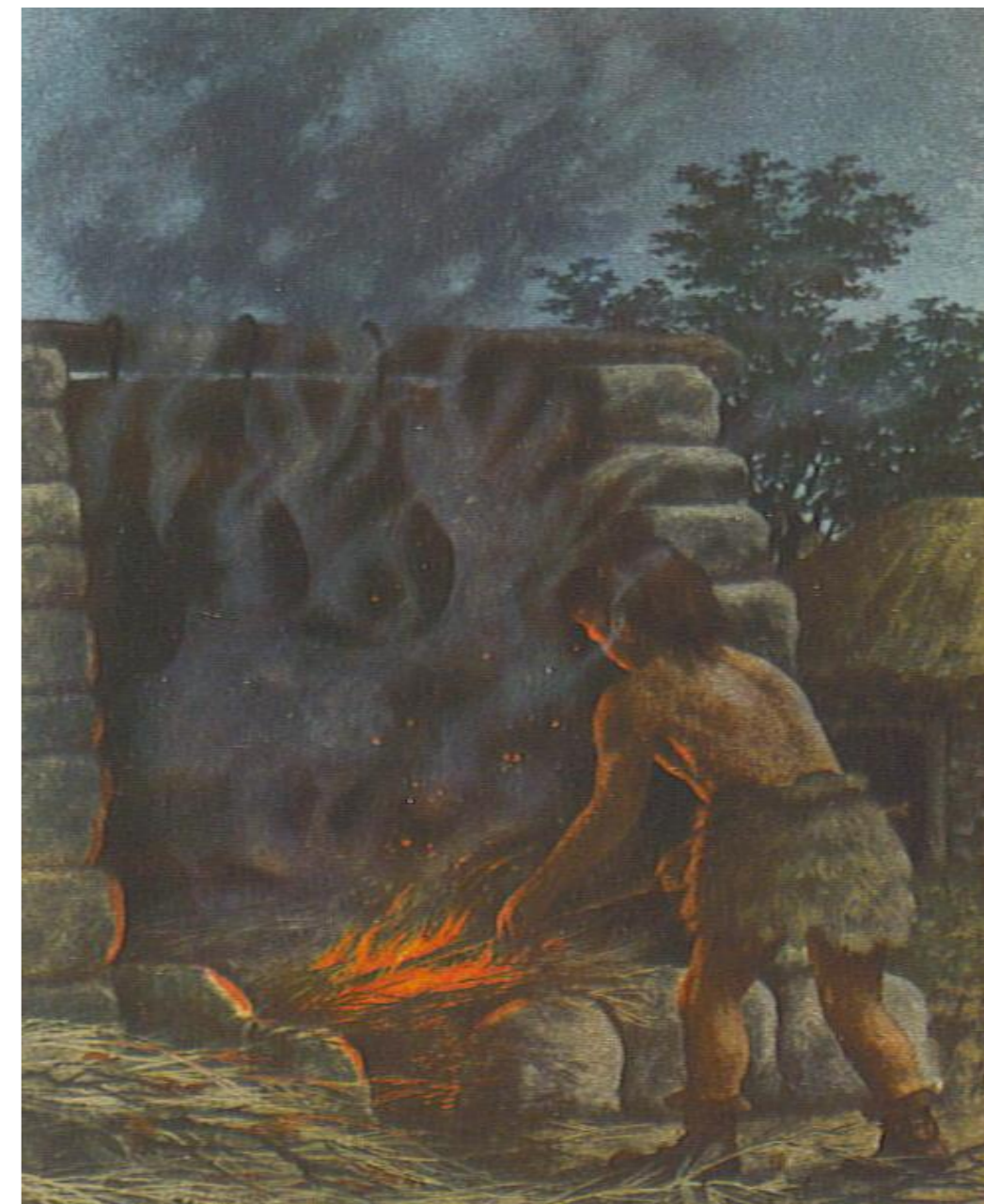
“Horum omnium fortissimi sunt Belgae”

'S LANDS GLORIE

Een van deze stammen die in de moerassen woont noemt men de Morinen...

“Omtrent de vierde eeuw voor Christus wordt ons land bezet door Belgische stammen”

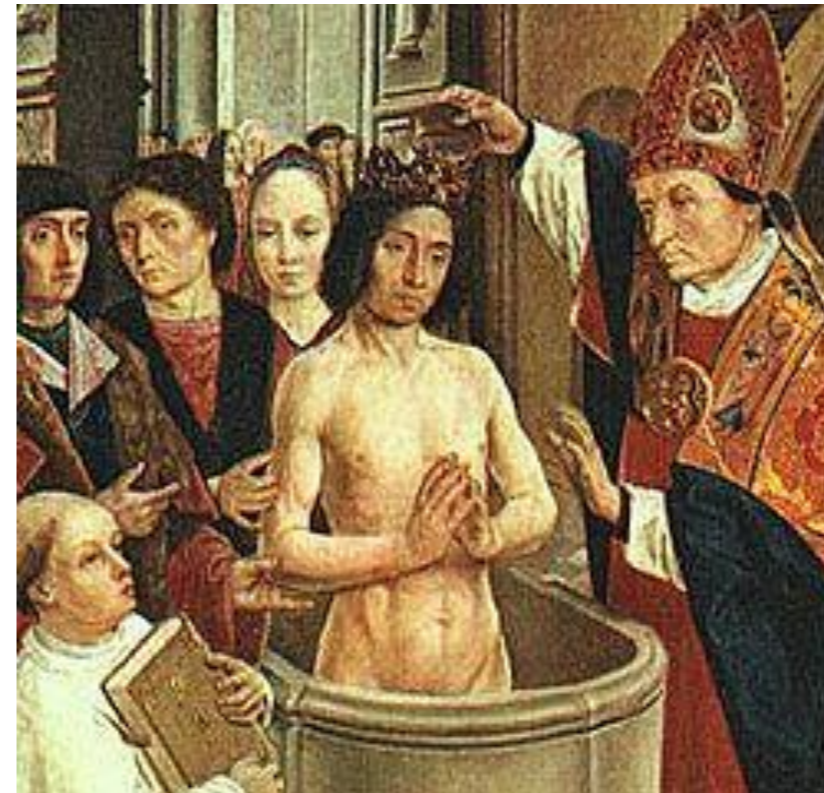
Een andere Belgische Stam was die der Trevieren, die onze Ardennen bewoonden en die, voor meer dan tweeduizend jaar, reeds wisten hoe hammen te roken ...

1. (GALLO-)ROMEINSE TIJD

- Europese instellingen en beschaving (recht, politiek, cultuur, godsdienst, infrastructuur, ...)
- 'onze gewesten' liggen in Romaans-Germaans grensgebied

2. MEROVINGEN EN KAROLINGEN

2. MEROVINGEN EN KAROLINGEN

Feodaliteit
Belang?

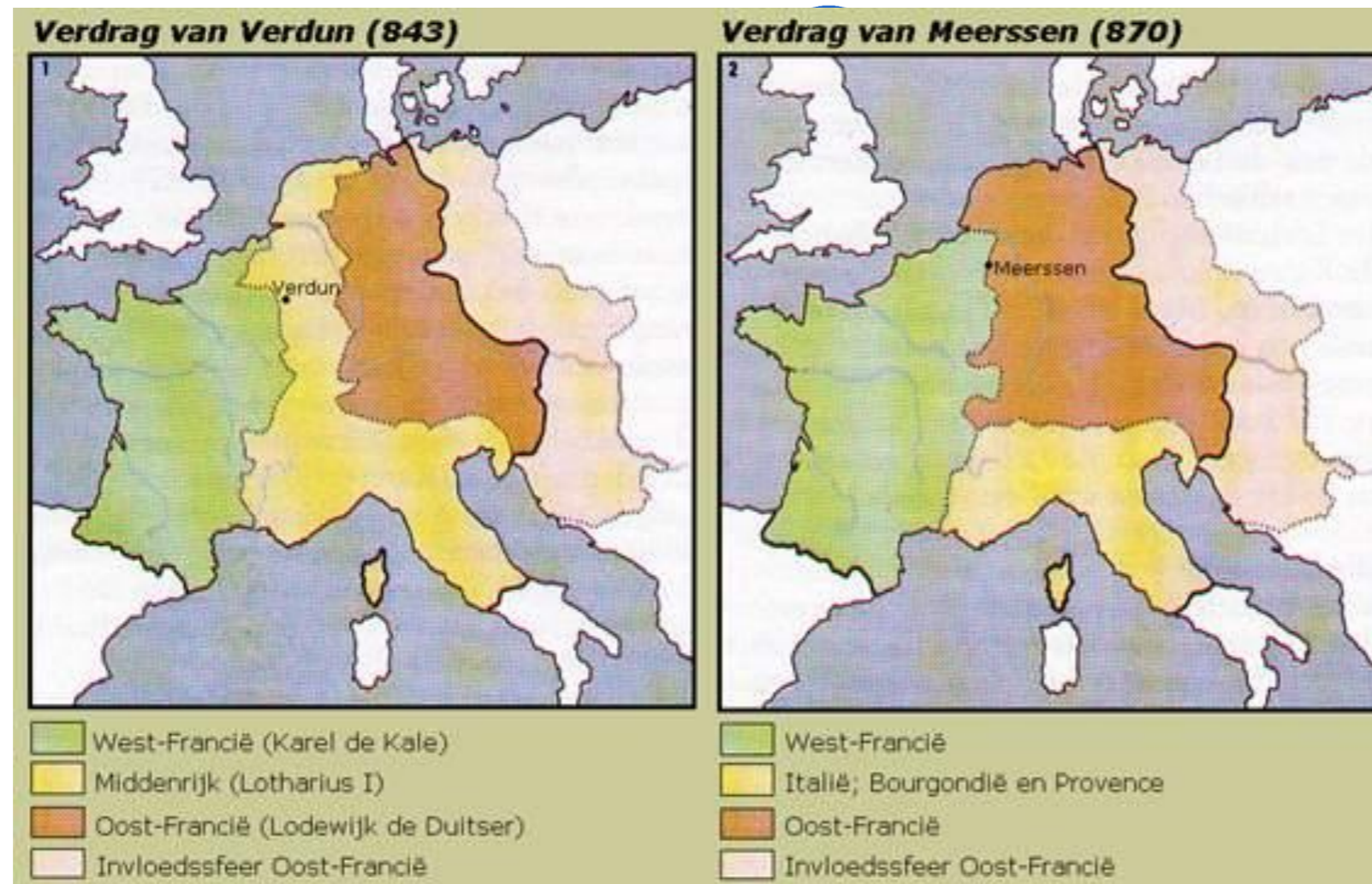
2. MEROVINGEN EN KAROLINGEN

Standenmaatschappij
Belang?

Het Karolingische rijk en zijn verdeling

3. 'ONZE GEWESTEN' VAN DE 10DE TOT DE 14DE EEUW

- Diverse politieke territoria
→ leenrechtelijk verbonden met

Franse koning

Duitse keizer

→ grens = Schelde (cfr. verdeling Karolingisch rijk)

3. 'ONZE GEWESTEN' VAN DE 10DE TOT DE 14DE EEUW

Guldensporenslag 1302

Feodaal i.p.v. nationaal of taalconflict

3. 'ONZE GEWESTEN' VAN DE 10DE TOT DE 14DE EEUW

- Zeer rijke steden vs. machtige 'vorsten'
  - succesvol verzet tegen opslorping (vooral tegen Frankrijk)

- Omstandigheden bepalen ontwikkeling van politiek-territoriale entiteiten: contingentie
  - geen voorbestemdheid tot latere onafhankelijke nationale staat

4. BOURGONDISCHE NEDERLANDEN (15DE EEUW)

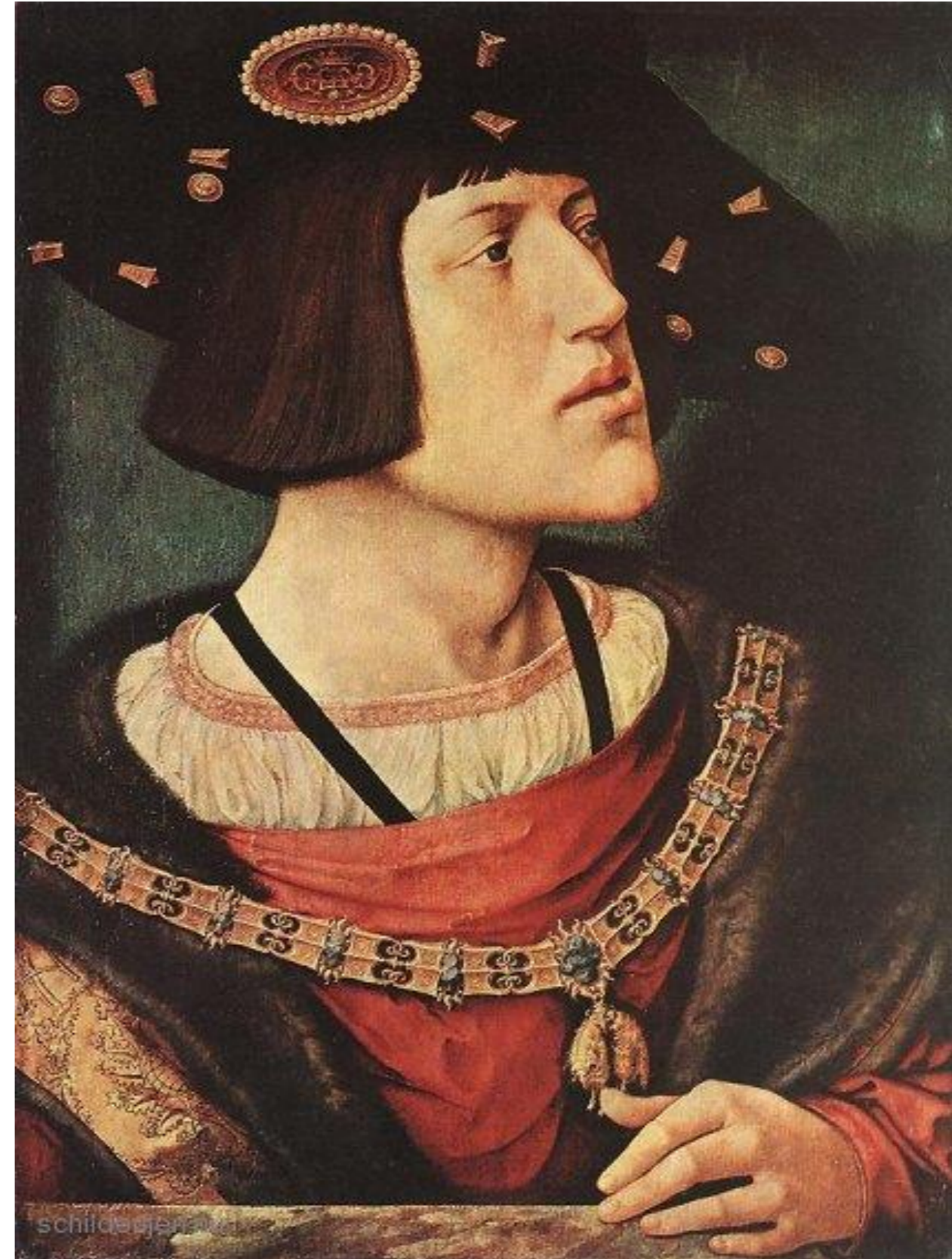
- ▣ Centrale instellingen in poging om samenhang te vergroten
  - Staten-Generaal
  - Gulden Vlies

5. HABSBURGSE NEDERLANDEN (16DE-18DE EEUW)

□ Karel V (1500-1555)

- Keizer Heilig Roomse Rijk, koning van Spanje, vorst in de Nederlanden
- Verdere eenmaking Nederlanden
  - territoriaal
  - instellingen
  - 1549: Pragmatieke Sanctie → geen verdeling in feodale erfopvolging

5. HABSBURGSE NEDERLANDEN (16DE-18DE EEUW)

- Tweede helft 16de eeuw: conflict met Habsburgse vorsten
  - centrale macht vs. lokale macht
  - protestantisme vs. katholicisme

Beeldenstorm 1566

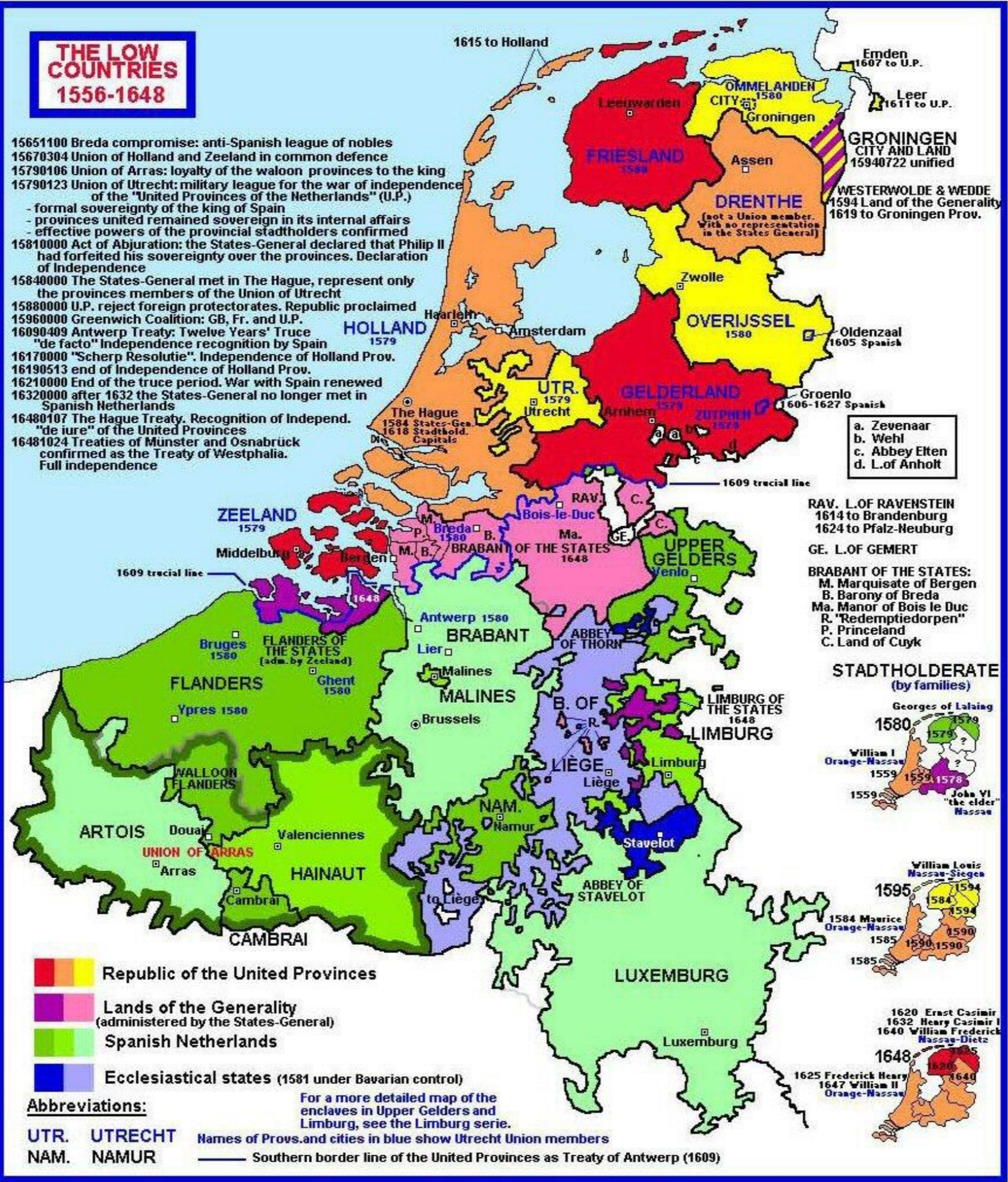
- Loopt uit op verdeling
  - N: Republiek / Verenigde Provinciën
  - Z: Spaanse Nederlanden

Vanaf 18^e eeuw Oostenrijkse Nederlanden / Verlicht despotisme

**THE LOW COUNTRIES
1556-1648**

15651100 Breda compromise: anti-Spanish league of nobles
 15670304 Union of Holland and Zeeland in common defence
 15790106 Union of Arras: loyalty of the waloon provinces to the king
 15790123 Union of Utrecht: military league for the war of independence of the "United Provinces of the Netherlands" (U.P.)
 - formal sovereignty of the king of Spain
 - provinces united remained sovereign in its internal affairs
 - effective powers of the provincial stadtholders confirmed
 15810000 Act of Abjuration: the States-General declared that Philip II had forfeited his sovereignty over the provinces. Declaration of Independence
 15840000 The States-General met in The Hague, represent only the provinces members of the Union of Utrecht
 15880000 U.P. reject foreign protectorates. Republic proclaimed
 15960000 Greenwich Coalition: GB, Fr. and U.P.
 16090409 Antwerp Treaty: Twelve Years' Truce
 "de facto" Independence recognition by Spain
 16170000 "Scherp Resolutie". Independence of Holland Prov.
 16190513 end of Independence of Holland Prov.
 16210000 End of the truce period. War with Spain renewed
 16320000 after 1632 the States-General no longer met in Spanish Netherlands
 16480107 The Hague Treaty. Recognition of Independ. "de iure" of the United Provinces
 16481024 Treaties of Münster and Osnabrück confirmed as the Treaty of Westphalia. Full independence

- Republic of the United Provinces
- Lands of the Generality (administered by the States-General)
- Spanish Netherlands
- Ecclesiastical states (1581 under Bavarian control)

Abbreviations:
 UTR. UTRECHT
 NAM. NAMUR
 Names of Provs. and cities in blue show Utrecht Union members
 — Southern border line of the United Provinces as Treaty of Antwerp (1609)

- a. Zevenaar
  - b. Wehl
  - c. Abbey Elten
  - d. L. of Anholt
- RAV. L. OF RAVENSTEIN
 1614 to Brandenburg
 1624 to Pfalz-Neuburg
- GE. L. OF GEMERT
- BRABANT OF THE STATES:
 M. Marquisate of Bergen
 B. Barony of Breda
 Ma. Manor of Bois le Duc
 R. "Redemptiedorpen"
 P. Princeland
 C. Land of Cuyk

